

ი გ ა გ ა რ ა კ ნ ი

კრილოვისა,

გადმოთარგმნილნი და გადაკეთებულნი, რუსუ-
ლიდგან ქართულათ და ბალექსილნი,

თავ. რაფიელ შრისტავეისაგან.

გამოცემული

ი. ვახნაძისა და ბ. ჩარკვიანისაგან.

თ ბ ი ლ ი ს ი

სტამბა ა. ა. მიხელსონისა

1878.

ი გ ა გ - ა რ ა კ ნ ი

კრილო-ვისა,

გადმოთარგმნილნი და გადაკეთებულნი, რუსულიდან
ქართულათ და გალექსილნი,

თავ. რაფიელ შრისთავეისაგან.

30151

გამოცემული

ი. ვაჩნაძის მიერ რუსთავეისაგან.

თბილისი

სტამბა ა. ა. მიხელსონისა

1878.

Дозволено цензурою, Тифлисъ 20-го Января 1877 г.

გუძღვნი ჩემს საყვარელს მე-
უღლას კნეინა თეოდოსიას
და ძმასა მისსა, კამერლერს
თავადს სამფსონ დავითის ძეს
ერისთავს.

თავ. რ. მრისთავი.

წინასიტყვაობა.

მნიშვნელობა იგავ-პრაკისა არის—დეენა ბოროტ მოქმედებისა და გასწორება ადამიანის მრუდის და უსაქციელო ზნეობისა.

ქართულს ლიტერატურას აკლია ამ გვარი იგავ-პრაკები. მქონდა რა სახეში განსვენებულის ი. პრილოვისაგან შეკრებილნი საუკეთესო იგავ-პრაკები: მზობოსისა, ლაჭონტენისა და სხვათა ჭილოსოჭოსთა და ჩინებულათ გალექსილნი მისგან რუსულს ენაზედ; აგრეთვე მრავალნი, ესე გვარნი, მისგანვე შეთხზულნი,—ვისარგებლე ამით და გამოვკრიბე მათგან ორმოცი, ისეთი იგავ-პრაკი, რომლებიც უფრო დაუახლოვდებოდნენ ჩუპნის ხალხის ნაკლულოვანობის სურათებს და უფრო გამოიხატებოდნენ ქართულს ენაზედ, მჭევრათ და მდაბიოთ. ზოგი მათგანი გადაეთარგმნე და ზოგი გადავაკეთე, და ყველა კი გავლექსე, მოსწავლეთა ყრმათათჳს, იმ განძრახვით, რომ მათ, სიყმაწვილიდგანვე, შეისწავლონ და გაივარჯიშონ, ადვილათ, მიმოხვრა ქართულის ენისა, დაინახსოვონ მნიშვნელობა იგავ-პრაკებისა და დაინერგონ გულში, თუ ვითარ სასაცილოა ადამიანში საკიცხავი ნაკლულოვანება და მრუდი და უსაქციელო ზნეობა, ან, ვითარ საზიზღარია ბოროტული მოქმედება, ბოროტისავე და უხასიათო კაცისა.

თ. რ. პრისტაივი.

7 იანვარს 1877 წელსა
თბილისი.

საზანდრობი

მაიმუნმა, დათვმა და თხამ მოიწვიეს ვირი,
იშოვნეს დაფი, ქამანჩა, ნალარა და სტვირი.
საზანდრობა დააპირეს, დასხდნენ ცახცვის ძირსა,
ლაუკრეს, დაჰკრეს, გაუსვეს, ჩაჰბერეს საყვირსა....
— „მოიცათ, ძმებო—ყვირის თხა—აი, ხათაბალა!..

ჩუპნი დაკვრა რას ივარგებს, სხდომა შეგვეშალა...
დათვო, ბიძიავ, აქ მოდი, გვერდთ მოუჯექ სტვირსა,
მეც ახლო წამოვიჩოჩდები, მხარს დაუჭერ ვირსა...
მაშინ ჩუპნი საზანდრობა გააშტერებს ყველას,
მთა და ბარი აცეკვდება, ტყეც დაიწყობს ლხენას“....

ადგილები შეიცვალეს,
საკრავი არ შეიწყალეს,
წაუსვეს და წამოუსვეს,
დაჰბერეს, დაფს ამოუსვეს,
მაგრამ მათი საზანდრობა,
იყო მხოლოდ ყურთა მტრობა!...

„მოიცათ, ძმებო,—იძახის ვირი,—
აბა რა არის აქ გასაჭირი?...
ასე კი არა... ჩუპნი დავსხდეთ მწკრივით....
ნუ მოვეპყრობით საქმეს გულ ცივით....
ლაუკრათ მძიმეთ, წყნარათ და წყნარათ
და მაშინ ჰნახავთ“....

ჩამოსხდნენ პწკარათ,
მაგრამ არ იქნა, ვერ ატკბეს სმენა,
შემოვრიათ შფოთი და წყენა....
ამ დროს, უეცრათ, გაჩნდა ბუღბუღლი...
შესძახეს ყველამ: „აცხონე სული!

მიიღე მცირე რამ მოთმინება...

ზესურს საზანდრობა და მოლხინება...

ჟველა ნაირი გვაქვს საკრავები:

ღაფი, ქამანჩა, სტვირი, ნალარა,

და დაკვრაც ვიცით,—სხდომა აღარა...

შელარ გავართვით ამას თავები.....

“ზვასწავლე სხდომა“.....

მაშინ ბუღბუღმა,

მიუგო მხეცებს: „ჟველა სულდგმულმა,

ხამს იქონიოს ცოდნა და გული.....

(ასეა თქმული...)

და უნდა ჰქონდეს ნაზი ყურები.....

უამისთოთ კი, თუნდ მწკრივათ დასხდეთ,

ვერ ისაზანდრეთ, თუნდ ჯაფით გაწყდეთ,—

მაინც დარჩებით მხეცნი—ვირები!....“

მგელი და მელა. *მე*

ბავიშვიტებო, რაც არ გვინდა,
მარდათ, სიხარულით გავცემთ,
ბამოსადეგს არ ვის მივსცემთ,
ბინდა იყოს ძველი წინდა.

ქათმით გამოძლა მელია
და მოიღერა ყელია;
ზოგი კიდევ შეინახა, ზედ წააფარა ლელია,
თეითონ თივის ძირს წამოწვა, — თავს წამოადგა მგელია.
„ნათლი ჯალაბო, არ გებრალეები?..“

— მგელმა შესჩივლა მადლარს მელასა —

„შიმშილით ვკვდები... სულ ყველა მგლები
ძრწიან,
დაწრწიან,

ჰშიანთ ყველასა...“

მწყემსებს არ სძინავს,

ძაღლები ღრინავს,

ლამის შიმშილით სული გამეარდეს!..“

მიშველე რამე,

ღმერთი იწამე,

ბადამარჩინე ამ საშინელს დღეს“...“

შცებ წამოხტა მელა ცბიერი

და მოახსენა: — „ვაჟ შენს მელიას!..“

როგორ დადიხარ აგრე მშიერი? —

შიმშილი, ვიცი, ძრიელ ძნელია...“

ხომ დასუსტდები?.. ძუჭი აგტკივა...“

ბი, ნათლიავ მიირთვი თივა!..“

თუნდ მთელი ძირი.

ნულარას ჩივი, ნულარცა ტირი“....

მაგრამ ჩუპნ ვიცით,

ძალიან მტკიცეთ,

რომ მგელი თივას ვერ მოინელებს...

(არც უჭამიათ თავის დღეში მგლებს...)

რომ მგელს თივისაგან ასტკივა ენა,

რომ ხორცი უჯობს, თუ გინდა ძვალი,

მაგრამ მელიამ არ გაიხსენა,

იქ შენახული კარგი დედალი!...

აჲ, ამ გვარად, მელიამ, ნათლია,

მოითათბირა, დაიმადლია,

საწყალს გულს დაღი არ დააჩნია—

და უვახშმობთ კი გაგზავნა შინა!...

ზღეზნიკასი და ავაზასი. *RL*

ზღეზნი კაცი სახლდებოდა... (დასახლება არის ძნელი)
წავიდა, ძროხა იყიდა, მასთან ერთად საწველელი
რა დაბრუნდა შინათკენა, ტყე-ტყე წყნარად მოდიოდა,
აქ ყაჩაღი გადმოუდგა, პირს აღ-მური ასლიოდა!
შეუყვირა გლეხსა კაცსა, აცვლევინა, საწყალს, ფერი
მერმე მიჰყო და გაცარცვა, სულ წაართვა ყველაფერი!
— „რას მემართლები?!.. — შეჰყვირა გლეხმა.
ყაჩაღი ყვირის: „გატრუნე ეგ ხმა“!..
— „რას მემართლები, შე ოჯახქორო?!..“
„სუ! თორემ მოგკალ!.. მოძებნე სორო!..“
— „ძლივს მოვაგროვე ორიოდ გროში,
ამ სიძვირეში, საძაგელს დროში
და ძლივს ვიყიდე ეგ ერთი ძროხა...“
„სუ, მეთქი, თორემ, გაგიშრე ხახა!...“
— „ღმრთის გულისათვის!.. შენ ჩემო თავო!..
ისევ სჯობია, რომ ჩამაქვავო!..
კაცი ხარ, განა გამკრავი მგელი?!...“
„აჰა, დაიჭი, მაშ საწველელი... —
მე ხომ არ მინდა ძროხა საწყელათ:
სუკები მინდა მარტო საქმელათ,
ტყავი — ქალამნათ, ბეჭი — სათლელათ!...“

პრიჭინა და ჭიანჭველა.

ხტუნია, ლევა-ჭრიჭინა, მთელი ზაფხული გალობდა, შეექცეოდა, დახტოდა, მანამ ბუნება სწყალობდა; ლხინობდა, მკალსა ვერა რამ, ვერ შეუხარა ბეწვია, უცებ შაჰხედა, საბრალომ, ზამთარი წამოეწია! შემოჰკნა ველი, მინდორი, წარვიდნენ დღენი ლხენისა, ჭრიჭინას გამხარებელნი, გამმქარებებელნი სენისა, როცა მას, ყოველ ჯაგის ძირს, უსრულდებოდა წადილი, მზათ ჰქონდა სახლი და ბინა, ვახშამი, გინა სადილი!.. ზანქრა ყოველი, დაზამთრდა, ჭრიჭინამ იგრძნო შიმშილი, აღარა გალობს საბრალო, გამოეცალა სინსილი!..

ან ლხინი რალათ ეწვევა? —

შიმშილით კუჭი ეწვება!..

დაღონებულმა ჭრიჭინამ მიჰმართა ჭიანჭველასა

და ევედრება: „ნათლიავე, შენი შვილების ლხენასა, მომხედე, ხელი გამიწყე, გამათბე, დამაპურეო, ბაზაფხულამდის იოლათ წამილე, მიმსახურეო...“

ამისმა მსმენმა ჭინჭველამ, ჭრიჭინას ჰკითხა წყნარათა:

— „რას აკეთებდი, დარავ, მთელი ზაფხული ბარათა?...“

„რას ვაკეთებდი, დობილო?... სად მქონდა მოცალეობანი: ლილოში ვხტოდი, ვგალობდი, თავს-ბრუს მახვევდა ძნობანი!...“

— „შრომის დროს, თუ კი გალობდი—ჭინჭველამ უთხრა პა-სუხათ—

მაშ წადი ახლა იცეკვე, — შიმშილისათვის რას სწყუხხარ?!...“

✓ უვაზი და მელა. ჯ

პრობელ ერთს ყვავსა,
შავ-ჭრელსა, ავსა,
(რომელიც არის წიწილის მტერი),
სადღაც ემოვნა ყველის ნაჭერი,
ნისკარტით მაგრა ჩასციებოდა,
იჯდა ხეზედა,
ტენწეროზედა
და იქ საუზმეს ემზადებოდა...
ამ დროს გამოჩნდა მატყური მელა,
მოცუნცულვებდა აქ ნელა, ნელა...
მელიას ეცა ყველისა სუნი,
შესდგა, გატრუნა, განაბა სული!...
სადაც რომ ყვავი, ზედ წვერზედ ზისა...
თვალს არ აშორებს ამ ყვავს მელია...
(აბა, შიმშილი ასე ძნელია!)
და აქნევს კუდსა ეშმაკურათა...
თავი აჩვენა ყვავსა ძმურათა,
შქადის დიდსა ერთგულვებასა
და მოჰყვა, ესრეთ, მისსა ქებასა:
„რა კარგი რამ ხარ, ჩემო დაიავ!
შენ გენაცვალოს ჩემი თავია!
სად დაიბადე აგეთი შენა?
ნეტა ვიცოდე, რამ დაგაშენა?...
ერთი უყურეთ, რა ლამაზია,
რა ტურფა არის და რა ნაზია!...
შახედეთ ერთი, რა კისერია,
რა მხატვრის კალამს დაუწერია?!...
შახედეთ ერთი, რა ხალეზია,

რა თვალებია, რა თვალებია!..
რა ნისკარტია, ვიშ რა ფრთებია,
შარდნი, იანი, მათთან კრთებიან!..
მაგ შვენებასთან—ალარ უნდა თქმა—
ვიცი გექნება ანგელოსის ხმა!..
ამდენ კეხილთან, თუ მღერაც იცი,—
მაშ ალარ უნდა ალთქმა და ფიცი,—
ჩუტუნ გვეყოლები მფრინველთა მეფად....
მე ვიცი მხოლოდ ძალღუერი ყეფა,
მაგრამ შევიძლებ დაფასებასა
პარგის გალობის... შიტყვი ქებასა!..
მაშ მიყავ ერთი, დიდი წყალობა,
მასმინე შენი კარგი გალობა!...“

ამ გვარის ქებით, ჩუტუნს სულელს ყვავსა,
თავს-ბრუ დაესხა... არ იღებს ხმასა...

ბოლოს უეცრათ,
(ვგონებ უმეცრათ)

სიხარულითა,

წმინდის გულითა,

შესჩხავლა მწარეთ!... შაჰვარდა ყველი!

ამას მეღიამ აუსო ხელი

და გააქცია, როგორც ბუმბული....

შვაფი კი დარჩა პირ დაღებული!...

სბიერება და პირმოთნეობა,

შველამ იცის რომ მავნებელია,

შერ გავასწორეთ ჩუტუნი ზნეობა,—

შამარჯვებული რჩება მელია!

ერთხელ ლორი შეეთორა დიდი კაცის ეზოშია,
 შეხის-ადგილს წაექექა, ცხვირი ჩაყო ორმოშია,
 მიატანა სანაგვესა,
 თხრა დაუწყო სანებვესა,
 მერე ჩაწვა გუბეშია,
 მოიტარტლა წუმპეშია,
 იქ ხორცი ჭამა დამპალი,
 ღა სულ ერთიან მოსვრილი,
 ნებვით და ლაფით მოსილი,
 შინათკენ დაბრუნდა მყრალი!...
 ბზაზედ მწყემსი შეეხეჩა,
 ჰკითხა: — „სად ყოფილხარ, ლორო?...
 სად ყოფილხარ ამ დროს, ბეჩა?...
 სად დასვრილხარ, ოჯახ-ქორო?!...“

ლორმა მიუგო: „არ, სადა... ბატონიანთსა გახლდიო...“
 მწყემსმა სთქვა: — „თუ მართალია, შენ აგრე როგორ წახდიო?...
 თურმე აქვს თვალ-მარგალიტი, ფარხას ზრ უნდა ქებაო,
 ხალიჩა, ოქრო და ვერცხლი ავ თვალს არ ენახებო!...“
 სულ მიუქარავთ! — ლორმა სთქვა — მთელი ეზო დაეიარე,
 გადავსჩხრიკე, გადავქელე, გადავსჩიქნე, გადავსთხარე,
 მაგრამ ძვირფას, განძეულსა, მე იქ ვერსად შავეყარე!...
 ხიმდიდრე იქ ვერსად ვნახე, წუმპეთი კი გავიხარე!...“

შერვისა ვკადრებ მე ამ იგავსა,
 თუ არ კრიტიკოსს, — მათგანსაც ავსა...
 მე ცხადათ ვხედავ,
 — ღა თქმასაც ვხედავ,

რომ ზოგს კრიტიკოსს ნიჭი არ ახლავს:
 მართო ავს ამჩნევს, კარგს კი ვერ აგნებს...
 მაშ მისი გესლი, ჩუპნ როგორ მოგვეკლავს?
 მისი კალამი, ჩუპნ როგორ გვავენებს?!...

მელა და ზაზუნია.

— „საით მირბიხარ ნათლი-ჯალაბო?...“
ზაზუნიმ ჰკითხა მელასა.

„სამარე უნდა დავიალაბო, —
მოვსძულებივარ ყველასა!..“

შბათ ამომიღეს, თვალით შემეჩამეს,
ცილი მომიღვეს, ქრთამი შემეწამეს...

მილასაც ჭორი მოუროშია...

არ დამაყენეს საქათმოშია,

სადაც მე გახლდი დიდხანს მსაჯულათ...

შხედავ დამსაჯეს, — მერე რა რჯულათ?!..

როგორ ვსცდილობდი,

როგორ ვფთხილობდი,

მე იქ დავლიე ჯანი და ღონე,

შრომა ვერაფრით ვერ მოვიფონე,

ძილი არ მქონდა, და მოსვენება

და მევე შემხვდა ცილის წამება,

რისხვა, წამება....

იყოს ღმრთის ნება!...

მაგრამ, თუ ცილით კაცი ისჯება,

ვილა გამოვა, მიოხარ, მართალი?

აბა, სადა სჩანს აქ სამართალი?..

ქრთამი ავილო?.. ბაფეიქდი განა?..

ცილი იქნება — და ამისთანა?

მე შენა გკითხავ, გიმოწმებ შენა,

თუ გინახვივარ ქრთამშია, მენა?....“

— „არა, გენაცვა — სთქვა ზაზუნია —

თუნდ დაიფიცებს მთელი ჯუნია,

რომ შენზედ ცული არ გაეგონოსთ...“

ჭორმა რათ უნდა მაშ დაგალონოს?...

შური აგვივსო შენმა ქებამა,

ჩემი შეილები გახარებამა!...

ქრთამი რას ჰქვიან?.. ვინ დაიჯერა?..

ვინ ჭორიკანობს, ის პირ-წყლიანი?..

ეს კი მინახამს სამჯერ, ოთხჯერა,

რომ ტუჩი გქონდა ბუმბულიანი!... “

ზოგსა თანამდებობაში,

ვერ მოასწრობ ვერა რაში... ..

აბაზს ნატრობს, ოხრავს, კენესის,

შემოგტირის თავის დღეში,

მაგრამ ვიცი,

ვიტყვი ფიცით,

მას არ ჰქონდა ფასი ნემსის,

არც მოუყვა ცოლს მზითვეში... ..

ბოლოს, ვხედავთ: სახლს იშენებს,

მთას ყიდულობს, ბაღს იშენებს,

ძარგათა სჭამს, კარგათა ჰსვამს,

ჯოგებს იჩენს და დუქნებს სდგამს!..

საქმით ქრთამს ვერ დაუმტკიცებ, რადგან პლუტია-ჰკვიანი;

თვალწინ კი გიღვას იმისი ტუჩები ბუმბულიანი!...

ბერიკატი და მოჯამაგირე.

ბერი კაცი მოდიოდა ტყიდგან, სოფლათ, შინა,
მოჯამაგირე თან ახლდა მოუძლოდა წინა.
ამათ დათვი შეეხეხა, ეცა, ბერკაცს, მრეშა,
საცოდავი წაქცივა, ამოიღო ქვეშა!

— „პრიქა, თედო, მიშველე! — იძახის ღათია —
ნუ მიღალატებ, გენაცვა, მოკალი დათვია!...“
მოჯამაგირემ შემართა აღმასივით ცული,
ასეთი სტკიცა დათვს შუბლში, რომ განაბა სული!..
მერე ხანჯალი გაიძრო, უფუკა ათგანა,
ღათია გადაარჩინა, ხელობა გადიბანა...

ღათია რაკი წამოდგა, მოსდგა თედუასა:
ლანძღავს... — თედუა ჩაფიქრდა და იქექავს თმასა! —
— „აბა, რა ჰქენი, შე ვირო, რათ აიგდე თავი?
მითხარ, რაზედ წამიხდინე მშვენიერი ტყავი?!...“

ლომი წილადლობაში.

ლომი და მგელი, ძალლი და მელა,
მეზობლათ იდგნენ ესენი ყველა.

შეკრეს პირობა:

რაც დაიჭირონ,

მოიხადირონ,

სწორათ გაყონ, რომი გულხვირობა

არ შეუყვდეთ ერთმანერთშია...

არ ვიცი, რითა,

როგორ, რა გზითა,

მელს ირემი იგდო ხელშია...

ამხ ნაგებთან გაგზავნა კაცი

და მოიწვია, გაიყონ აწი.

მოგროვდნენ ყველა, მოზრძანდა ლომი,

ზაშადია კლანჭი, თვითქოს აქვს ომი,

ნანადირევსა გაუსო ხელი, —

ზაგლიჯა ოთხათ... შეურებს მგელი...

„ეს მე მერგება პირობის ძალით...

— წარმოსთქვა ლომმა თვალის ბრიალით, —

ეს მხვდა, როგორც ლომს... არ ვიღებ მალვით...

ესეც მე შემხვდა, როგორც ძლიერ ბორბლს;

ამ ნაჭრისაკენ კი, ვინც წამოჰყოფს ტოტს,

მაჰ იმის დღეს! — დაუბნევ ტფინსა! —

იმაზედ ვიყრი სულყველას ტფინსა!....“

30157

ვირი და ბულბული

ვს

მუტრუკი შექმნა ბულბული,
და უთხრა: „მეტიერ სულდგმუნისა,
არვის უქებენ ხმასაო,

შარვის უქებენ გალობას, გულმტკივნეულათ თქმასაო.

მეც გამაგონე ძამიავ,
არც მე ვარ მღერის ხამია;
მეც დავათასებ შენს ცოდნას,—
არ ავიკიდებ შენს ცოდვას!...“

მოჰყვა ბულბული: დაჰკვივლა, დასტვინა, ჯააზრიალა,
ხან მალლა ფარდში ასწია, ხან წყნარათ ჩააწკრიალა,
ხან დაუყეფა, ბედკრულმა, ხან ნაზათ ჩააყეკანა,
ხან ძირს დაუშო ბუტბუტით, გაჩუმდა, შეიკაქანა!...

ქვლავ ტკბილი ენა,
არ დაუყენა,—

შორს მოისმოდა ბულბულის სტვენა:

ხან ამაყი, ზავთიანი, ხან წმინდა, ვით საღვამურნი,
ხან გლოვის ხმათ, სევდიანი, ხან ტკბილი და საამურნი!...

ტყეც ბანს აძლევდა,
სიო შეჩერდა,

ქველა მფრინველებმა გატრუნეს სული,

მწყემსიც კი თრთიოდა
და უცინოდა,

ვისთვისაც იმას უძგერდა გული!..

ვირმა ჩალუნა თავი, დაბლა, ძირს...

მეტი რა უნდა მოვსთხოვოთ, ჩუტუნ, ვირს?..)

ბოლოს მან უთხრა ამაყათ ბულბულს:

„მე გივდებდი ყურს!...“

შენი ქება მსურს....

შენი გალობა—რომ ვსთქვათ—არა მწყინს!..

პიღეც მომგერის ძილს...

მაგრამ, *შენი ქება მსურს...*

ცოტა რამ, *შენი ქება მსურს...*

რომ დაგესწავლა, შენ მამლისაგანა, *შენი ქება მსურს...*

აგვაშენებდი, *შენი ქება მსურს...*

დაგვაშენებდი, *შენი ქება მსურს...*

შეიქნებოდი შენც იმისთანა!..“ *შენი ქება მსურს...*

— *შენი ქება მსურს...*

ცხრა მთას იქით გადიკარგა ამის გამგონე ბუღბუღი... *შენი ქება მსურს...*

ღმერთო, ღმერთო, აგვაცილე ჩუხსც ამ ნაირი მსაჯული!...

~~~~~

მელა და ჰირი.

„საიდგან მოხვალ, თავფქვილაე?

— მელა ჰკითხავდა მუტრუკსა:—

აღარ ვმზერ შენსა ფუნდრუკსა,—

რათ დაგვივიწყე დიდკბილაე?..“

— „რა ექნა ჩემო ნათლის დედაე,

— მან მიუგო მელიასა—

ლომთან ვიყავ ამ დილასა,

დაფევიანდი, მეცა ვხედაე...“

„ლომთანაო?— ჰკითხა მელამ—

ზანა იქაც მისვლას ჰბედაე?..

თუ აიგდეთ თავი ყველამ!..

სითამამე გაქვს ეგ ზომი?

საშენოთაც გახდა ლომი?...“

— „რასა ბრძანებ ნათლის დედაე—

სამჯერ ვნახე ზედიზედა...

ჩილას ლომი, ჩილას ციცა?...

დაგარწმუნებ, ღმერთსა ვფიცავ,

აღარა აქვს ლომსა ძალა,

ზაუთხელდა იმას მალა!..

აღრევ რომ დაიყვირებდა,— მთა დაიწყებდა ზანზარსა,

ზავრბოდი იმ მხეცისაგან, მომაყოლებდა კანკალსა...
ახლა კი გდია, როგორც რომ მორი,

მოხუცებული, უღონო მძოვრი!..

მისი არა მხეცს არ ეშინიან,

სამაგიეროს ახლა უხდიან:

ზოგი კბენითა,

ზოგი რქენითა!..“

„თუ აგრე არის, — ჰკითხა მელიამ —
 შენგნით ხომ ლომის წყენა ძნელია?..
 სხვების სიბრყვეს როცა ჰხედავდი,
 შენ მაინც ვერას გაუბედავდი?...“
 — „რა ნაკლები ვარ მე მითომ სხვაზე?...
 — წარმოსთქვა ვირმა ოხუნჯურ ხმაზედ —
 ორიოდ წიხლი მეც უთავაზე...“

მანამ გაქვს ძალა, მანამ გაქვს ღონე,
 სუსტნი არიან შიშისა მქონე,
 და თუ დეეცი, ყველაზე უწინ, წიხლებს დაგაზელს სუსტი —
 უსულო,
 შველა მოგდგება და დაგიბრყვებს, ცულიანი და მასთან უცუ-
 ლო!...

გლებიკაცი და ძალი.

ერთსა გლებსა, მომჭირნესა, ქონება რომ გაუდილდა,
იქირავა კარგი ძალი და ამ გვართ გაურიგდა:

პური აცხოს,
ბოსტანი რწყოს

და სახლ-კარიც მან დაიცოს.

იქნება ბრძანოთ: „ამის დამწერსა, ნეტა რა და რა მოუჩინახამსო?—
ბოსტანის მორწყვა და პურის ცხობა ძალლისაგან, აბა, ვის უ-
ნახამსო?“

ვსთქვათ ძალლმა შესძლოს,
შაროს ეზოს,

სხვა საქმისა კი, რა გაეგება?...“

თავი ვიმართლო, მომეცით ნება...

მეც აგრე ვსჯიდი უწინ, ეგება,
მაგრამ შავიტყე, რომ ბროლიასა,

(ძაღლებში ნაქებს, პლუტს და ჭკვიანსა),

სამივ ხელობა თავზედ უდვია...

(აღისთვის, ვხედავ, რომ ეს ცუდია), —

ბროლიას სამივ თანამდებობა გლებიკაციისგან მიჰნიჭებია

და ჯამაგირი სამივ კაცისა, ამისთვის, მარტო, ამ ძალლს ჰრგებია!...

შველა ფერი ძრიელ კარგი!

— მან იტვირთა მძიმე ბარგი,

მაგრამ გლები, რაღას საქმობს?

რასა შერება, ნეტა, ამ დროს?..

— იმან ცხენი მოიმზადა—

და ხატობაში წაბრძანდა!

ამით საქმე გაუბრუნდა...

ხატობილამ რომ მობრუნდა,

ნეტა იცოდეთ რა ნახა...

(მაშტერდა, დაალო ხახა!.)

პრსად პური გამომცხვარი,

სულ გაუქურდავთ სახლ-კარი,

ან ბოსტანი სადლა არი!...

შემოიკრა თავში ხელი,

ბროლიას მიჰვარდა, ხელი:

— „ძალო, რათ გამომჭერ ყელი?..“

მე რა რიგათ შაკევედრე..

სახლი როგორ დამახვედრე?!...“

მაშინ ძალომა უპასუხა,

რაკი ნახა ალა სწუხა:

„პურის ცხობა არ ვიჩქარე, რადგან ბაღს უჭირდა წყალი,

დამილამდა და ვერ მოვრწყე, — რათ იქნება ჩემი ბრალი?..“

ძურღებისაც მეშინოდა, სახლზედ უფრო მქონდა თვალი,

მაგრამ სახლიც გამიცარცვეს, — რას ვიქმოდით მე საწყალი? —

რადგან იმ დროს დავაპირე პურის ცხობა დიდ ძალოს!...“

ქატა და ბულბული.

ქატა ბულბულს მიეპარა, ისკუპა და დაიჭირა,

მას დაუწყო ალერსები: (თან კლანჭები გაუჭირა.)

„სუ, ჩიტუნიავ,

ნუ გეშინიან!

მე არას გერჩი თავის დღეშია,

არა გიშავს რა, შენ, ჩემს ხელშია;

არა მსურს შენი ტანჯვა და ცემა,
არც შეგჭამ, ჩემი კნუტების მზემა! —
მლონდ იმღერე... ბიჭებენ სტვენას...
პირველს მაგალობლებს გიდრიან ენას...

მე მიქო მელამ შენი გალობა; —
მეც გამაგონე, მიყავ წყალობა!...

შენი გულისა,

შენი სულისა!

შენ ხმა თურმე გაქვს ისეთი ტკბილი,
რომ კაცს მოუვა ჭრჭოლა და ძილი...
მოჰყე გენაცვა!.. რალას ნაზობ?..
რალას წრიპინებ და არ მალხაზობ?...
მაგრამ ბუღბუღი თრთოდა, კუთავდა,
ბატის კლანჭებში ძლივსლა სუნთქავდა!..

„პლარ გაანძრევე, მაშ, მაგ ენასა?“

— მანიმეორა ხელ ახლათ ციცამ, —

ბრიყვი ყოფილხარ გამჩენსა ვფიცამ!

მაგით ატყუებ შენ ქვეყანასა?..

მარტო წრიპინი, მარტო ჩხავილი?..

ხომ კნუტებისაც მძაგს მე კნავილი!

ღაფრჩი მელასგან მოცრუებული —

და ამან უფრო მომიკლა გული!..

შხედავ სტვენაში არ ხარ ვარჯიში,

შენ გალობისა არ მოგდგამს ჯიში!..

რახან არ იცი მღერა საჩემო,

შნახოთ როგორი გაქვს მაინც გემო!“

სთქვა და გამოხრა ჩვენი ბუღბუღი,

ნიშნათლა დაჰრჩა მარტო ბუღბუღი!..

ცნობის მოყვარე.

„ძალო სად იყავ?...“

— „მუზეუმშია.“

„ნეტა რა ნახე მოწამლოულშია?...“

— „რა არა ვნახე... რა გითხრა, ქალო?...“

„ან როგორ უნდა ჩამოგიტვალო?...“

ბუნებას რა არ გაუჩენია!..

თქვი ძალა, ზედ, დაუჩენია...“

რა მხეცებია, რა მფრინველებია,

ბუზი, პეპელა, ჭიანჭველებია!—

სხვა და სხვა ფერათ მოანათებენ,

იქიშვებიან მოკამათობენ...“

ზოგი ზურმუხტს ჰგავს, ზოგი იაგუნდს...“

რომ გადაჰხედო პეპელების გუნდს,—

ზოგი ლურჯია, ჭრელი და შავი,

ზოგი წვრილია, ვით ქრძისთავი,

ზოგს ზედ აყრია თეთრი ხალები...“

„სპილო არ ნახე?... თითქოს დევია...“

— „ში, დამიდგა ორივე თვალედი!—“

სპილო კი აღარ შემიმჩნევია!...“

მ გ ე ლ ი ღ ა კ რ ა ვ ი .

ძლიერზედ ხშირათ ამბობენ, მძლავრიაო და ავია,
ზღაპრათაც ასე იტყვიან
და ჩუტნ ამ გვართ გვიხსნიან,
ვიდომც უძლური ძლიერთან მარადის დამნაშავეა!..

პაპანებაში, სიცხეში,
ჩანჩქარის ახლო, დიდს ტყეში
კრავი ჩავიდა წყალზედა,
(მასა სწყუროდა ძალზედა)
და მანამ იქ წყალს დაღევდა,—
ბამოჩნდა მგელიო
ცხვართ სისხლის მსმელი
(თურმე მახლობლათ დაწანწალებდა...)
და რა იხილა ბატკანი,
სულ აუჭრეოლდა მას ტანი!

მშიერმა მგელმა კბილები გაღესა, გააკრაჭუნა,
ზადმოხტა ლაწილოუწითა, ფოთლები შეათაჩუნა
და რომ მას ქცევა არ ვინ უძრახეს,
ჰბედავს კრავს ასე შემოუძახოს:
„შენ რას მიჰქარავ, რომ მე წყალს მიძღვრევ?
მაგისტვს, იცი?... ბვერდებს დაგამტვრევ!“

მიუგო კრავმა,
მშვიდმა და წყნარმა:
— „მჰა ძლიერო და დიდებულო,
ჩემო ბატონო, ყველგან ქებულო!..
რაზედ მიწყრებით?
რას მემართლებით?

თქუსნა ხართ ზევით,
მე წყალს ვსვამ ქვევით,
თქუსნგან მალვიდა,
ორთოლვეით, კრძალვეითა
და თქუსნის შიშით....

— ასს ნაბიჯს დაბლა მე რას დაგიშლით?!...“

„მაშ, მენა ვსტყუი?..“

სიცრუეს ვღმუი?...“

ჰკითხა კრავს მგელმა,

მრისხანემ, ხელმა....

დაალო ხახა

და შეუძახა:

„ჰხედავთ ამ ყბედსა?...“

აუტანია წერას და ბედსა!..

ზაგიგონიათ?... ჰხედავთ ამ ბრიყვს კრავს?..

ამ თავხედობას, როგორ მიბედავს?!..

ჯერ ძველიც მახსოვს შენგან ის წყენა,

შარშან წინ, აქ, რომ, გამლანძღე, შენა!...“

— „შარშწინაო?!.. ენაა მტრისა....“

მე ხომ არცკი ვარ ჯერ ერთი წლისა?...“

„მაშ ძმა თუ იყო შენი, ან დედა,

ან ბიძაშვილი, ან ნათლიდედა?...“

— „მე ობოლი ვარ... მე ძმა არა მყავს...“

„რა მენაღვლება!.. ჰველა შენა გგავს!..“

თქუსნ სულყველანი, თქუსნი მწყემსები,

თქუსნი ქოფკები—ძალის თესლები—

სცდილობთ შემასხათ თქუსნი გესლები,

ბუღს მკრათ მახვილი, როგორც ნემსები,

მაგრამ მათს ცოდვას შენ გაზღვევინებ...“

— „სხვის ცოდვის უღელს რათ მაწვევინებ?..“

ერთი მიბრძანე: რა დავაშავე?...“

ოხ, ლმერთო, ლმერთო, რა მეშინიან!...“

„ზაჩუმდი, კმარა!.. მე გავათავე....“

— შენ ხარ შემცოდე მით, რომ მე მშინან!...“

რა კი ესა სთქვა, კრავს სტაცა ხელი

და იმს ხორციტ გამოძღა მგელი!..

მამალი და მარგალიტი.

მამალი ნაგავსა ჰქექდა და იპოვებ მარგალიტი,
სთქვა: „რა უბედური ვარო, მჯობიაო ყველა ჩიტი...“

ან ამ მიივს რაზედ აქებენ?
ამით ხომ თავს არ იკვებენ?
ან ვინ დასდო დიდი ფასი?..
თუნდა რომ მომცენ ათასი,
მას მირჩევენა დამბალი,
პარგი თავთუხის ხორბალი!..

რა უყო მე ამ მარგალიტს, ჩემთვის ამაოს, ფუჭსაო.
მე ხომ ეს ვერ დამამშვენებს და ვერც გამიძღობს კუჭსაო...“

შმეცარნიც აგრე სჯიან:
ფასი რისაც არ იციან,
ქველა ფუჭათ მიაჩნიათ!..

ზღუხი-კაცი და მელა.

ზღუხი-კაცი მოდიოდა, შემოეყარა მელანსა,
თავი დაუკრა, დაუწყო მუსაიფი კუდგრძელასა:

„ნათლის დედა აღდგრძელოს!

ღმერთმა ჭკვაზედ დააყენოს!...

სად ყოფილხარ, რას დადიხარ, რას სუნსულებ, შე გულკვდარო?
ქურდობისთვის სული მიგდის, როდამდის უნდა იპარო?..

მებრალეები, მეწყალეები, სწორეთ მე და ჩემმა სულმა!..

მართალს გეტყვი მე პირშია, თუნდ გამლანძლო გულმოსულმა;

შენს ხელობას სირცხვილი სდევს, საფრთხეა და არ აქვს ხვაფი,

მასთან ცოდო დიდი აძევს, ყველასაგან საკიცხავი,

მუდამ ფრთხილობ არ დასტოვო, საქათმოში, მრეში ტყავი,

უშიშრათაც სადილ-ვახშამს, ხომ ვერა სჭამ, შენ, ბეჩავი!..

ამ ტანჯვათ კი ღირს ყველა ქათმები?...”

— „რა ვქნა, ნათლიავ, — მიუგო მელამ —

ბაგიგონია ტყუილი ხმები...

უბათ ამომილო, ვხედავ, სულყველამ...

ჩემი სიმართლე შენ რომ იცოდე,

ჩემის ცოდვისგან უნდა იწოდე!..

ობლების ყოლა და გაჭირვება, ღმერთს გეფიცები, ძრიელ ძნე-
ლია!..

რა ვქნა, მე ვხედავ, რომ ქურდობაზედ, უნდა ავილო ეხლა
ხელია...

თულა ვიქურდო, ჩემო ნათლიავ, მაშინ მოგიკვტეს შენი მელია!..

თუ საქმეს იჭერ შენ მაღლიანსა,

— მიუგო გლეხმა, წმინდის გულითა —

მე პურს გიშოვნი სამართლიანსა, —

არც გაყიდვინებ ამას ფულითა...

მოდი ჩემთანა,—

უცხო ხარ განა?..

შენ ჩაგაბარებ მე საქათმოსა,
თაგვებს ბევრს გაჭმევ, მაწონს და დოსა—
და იგორავე, ჩემო მელიავ,
როგორც ერბოში კარგი ყველია!...“

შეკრეს პირობა,

რომ გულ-ძვირობა,

არ შემოსვლოდათ ნათლიეებსა,

არ გაეკიცხათ მეჭორეებსა.—

უჯამაგიროთ დადგა მელია...
(ან ჯამაგირი რა სათქმელია?..)

მელამ დაიწყო ყარაულობა,

სცდილობს აჩვენოს გლეხს ერთგულობა...
ბასუქდა მელა,

ბასუქდა მელა,

(ჰკვირობს სულყველა..)

მაგრამ სიმართლე ვერ მოიხელა!..

დაადგა გულზედ მას ლუკმა წმინდა,—

მოუპარავი ლუკმა მოსწყინდა!—

და გაათავა მით სამსახური,

რომ, ერთს ბნელს ღამეს, ჩუქნი მსახური,

ადგა, მოიხმო ტყიდგან მელეები

და ყველა ქათმებს დასჭრა ყელეები!..

სინიღისის მეჭონესა, მუდამ ავი საქმე სძულსა,
„აგსა კაცსა, ავი სიტყვა, ურჩეინია სულსა, გულსა!“
მურდს ქურდობა ურჩეინია, მამის სულსა, დედის სულსა,
თუნდა მილიონი მისცე, არ მოიშლის ის სუნსულსა!..

ზღეხნი და მდინარე.

ზღეხნი ტიროდნენ,
ასე სჩიოდნენ,
მოთმინებიდგან გამოსულები.
„აღარ შეგვრჩაო, სწორეთ სულები...
რაკი რომ ცოტას წამოიწვიმებს,
ხევები, ფშები
და ღელოები
ადიდდებიან,
აღელდებიან,

მოაგროებენ უშველებელ ქვეებს...
ჩანთქეს მათ ჩუხნი საცხოვრებელი:
ქრუხი, ქათამი-კვერცხის მდებელი,
შანა, წისქვილი და საქონელი...
წავიდეთ ჩუხნ, იქ, მავედრებელი,
რა მდინარეშიც ერთვიან ფშები,
ცეტი ხევები და ღელოები...
დიდი მდინარე წყნარიჲ, მშვიდი,
დარბაისელი, ძლიერი, დიდი,
ზედ ქალაქებიც სდგას რამდენია,
მისგან აკლება არ ვის ჰსმენია...
შთოოთ მათაც ის დაამშვიდებს...“

მივიდნენ წყალთან იხდიან ქუდებს...
შუცებ გლეხებმა, იცით რა ნახეს? —
მათრ ქონება იმ პატარა წყლებს,
დიდ მდინარესთან მიჰქონდათ სულა!
მაშინ გლეხებმა წამოიძახეს:
„ჩუხნი ამაგი სულ დაკარგულა!..“

ან სამართალი აქ სად უნდა გეხვდეს!..
დიდიც ყოფილა მცირის ჭკუაზედ,
რადგან უმცროსებს უყოფს შუაზედ,
რაც რომ მას ცოდვით შეუძენია!..
ასე ყოფილა მათი თვისება
და სამართალი არ გველირსება,
თუნდ აქ გავჩერდეთ ჩუხნი დღენია!...

მგელი და მწყემსები.

მგელი საითლაც მოძუნძულებდა, ცხვრის ფარეხისკენ ჩამოირბინა,
შაუჭვრიტინა მემცხვარეებსა, სადაც რომ იმათ ჰქონოდათ ბინა;
შეხედა, კარგი, დიდი, ბატკანი, დაუკლავთ, მწვადებს აშიშხინებენ,
ძოფკებს კი, იქვე, ცხვირი მიწაში წაუყვიათ და, ჰგავს, იძინებენ...

ამის მნახველმა,

წარმოხსენა მგელმა,

ბაჯავრებულმა, გულამოსკენილმა:

„მხლა ხომ თავი წაგართოთ ძილმა,

მე რომ ეგ შექმნა—მომეწეოდით,

ძალლი და კაცი დამესეოდით,

ცას და ქვეყანას ერთმანერთს ჰკრავდით.

დამჯენჯდით, მცემდით, თოფით მომკლავდით!...“

მელა და ყურძენი.

ვენახში მელამ შაჰხედა, ყურძენი წითლათ ღუოდა,
 ბუზები შემოჰხვეოდა, ფუტკარიც იქვე ბზუოდა,
 აუარ-ჩამოუარა, ვერ შესწვდა საწყალობელი,
 სთქვა: „მკვახეაო სრულებით, არ წამიწყდება მშობელი!...
 — არცა სჯობს ეგ სხვა ხილებსა, —
 მაშინვე მომჭრის კბილებსა!...“

გელი, კიბო და თევზი.

ამხანაგებში თუ არა სუფევს სიყვარული და სრული თანხმობა,
 იმაღი საქმე უკულმა წავა, მაშინ იქნება მათი დამხობა!

თევზმა, გელმა და კიბომა,
 ძირა აიღეს ძალიან ბლომა:
 უნდა წაეღოთ ბარგი მთებშია,
 თვთონ შეებნენ შიგ ურმებშია!
 თევზი იზიდავს მდინარისკენა,
 კიბო უკან სწევს, გელი — ცისკენა...
 არ იქნა საქმე ვერ მოაგვარეს,
 ურმები ცოტაც ვერ გააგორეს...

თანხმობის გარდა, ყველა საქმეში, უნდა შესწევდეს კაცს ცო-
 ტა ბელი,
 აქ კი — არ ვიცი — დანაშაული, რომელი იყო: კიბო, თუ გელი?...
 — ღარჩა ეს საქმე ვაუგებარი —
 და დღესაც ბარგი, ისევ იქ არი!...

ზღეხი-კასი და გველი.

ქრთს გლესს შეუძვრა შიგ სახლში გველი,
სთხოვა მტრობისგან აელო ხელი.

„ღამეგობრდეთო, — ეუბნებოდა —

ქხლა სხვა ვარო, — ეფიცებოდა —

ამ ზაფხულს ტყავი, სულ გავიძერო....“

ზღეხმა მიუგო: — „შე ქვეყნის მტერო,

ზინდა მაცდინო და დამაჯერო?!..“

გველი ჭრელობას,

გველი-გველობას,

სულ არ მოიშლის თავის ღღეშია,

და თუ ვერ დასდექ შენ, შენს ქერქშია,

ვერც შე გამიტან მეგობრებშია!..

მხედავ რომ ტყავი შენ გაქვს ახალი,

ზული კი, ისევ, მტრული და მყრალი!...“

ამ სიტყვით კეტი მოიგდო ხელსა

და თავში სდრუზა შხამიან გველსა!

ამ გლესმა, ისევ ის ამჯობინა,

რომ გველს იქ სული გააფრთხობინა!..

მგელი და წერო.

ჩუტნ ვიცით, მოსდგამთ, სიხარბე მგლებსა...
მგელი როცა სჭამს, არ არჩევს ძვლებსა...

ერთს მგელს დაადგა ძვალი, შიგ ყელში,

უწყალოთ ეგდო უდაბურს ველში,

ველარც ხენეშოდა,

ველარც კენესოდა,

აბრიალებდა ცეცხლივით თვალებს,

პვდებოდა, მაგრამ,—ვინ შეიბრალებს!..

ამის ბედზედა გამოჩნდა წერო...

მგელმა ანიშნა: „არ დაგიჭერო,

შემიბრალებო,

შემიწყალებო,

მოდი, მიშველე, მომეხმარეო,

თორემ სიკვდრლი მომდგა მწარეო!...“

წერო მიჰვარდა საწყალობელსა,

შელში ნისკარტი ჩაუყო მგელსა,

(რომელიც ეგდო, როგორც რომ მთვრალი)

იხმარა ხერხე, ღონეც დიდძალი

და ამოართო ვეება ძვალი!

მაშინ წერომა არ დააყოვნა,

საექიმოსი, ცოტა რამ თხოვნა,

მორიდებითა,

მოწიწებითა...

„როგორ მიბედავ?—იძახის მგელი,—

ზადაირჩინე თავი სუღელი

და მით არც კი ხარ შენ მადლობელი?!..

ერთი შახედეთ ამ ყლაპიასა!

ბისერი უგავს მიწის ჭიასა...

წადი აქედგან! ნუ მიშფოთებ გულს!..

არ ჩამივარდე მეორეთ ხელში,

თორემ შენს ძვლებს კი, კისერს და ბუმბულს,

არ გავაჩერებ, იცოდე ყელში!..."

ვირი და ზღუხი.

ზღუხმა ვირი ჩააყენა ყარაულათ ბოსტანშია,
ვირი გასუქდა ძალიან, აღარ ეტყევა კანშია,
მებაღობს, გარბის, გამორბის, ძილი არ მოსდის თვალშია,
ფრთხილობს და აფრთხობს მფრინველებსა, მიერეკება კარშია!..

აღის ქონებას — ბოსტნეულს ცხვირს არ დაადებს არა სჭამს,
არც სხვაზედ ჰყიდის, არც სხვას ჰზღნობს, არც იღებს ჯილ-
დოს და არც ქრთამს.

მაგრამ ბოსტანს რა მოიყვანს,

(მოსავალს ვირი არ უჩანს),

რადგან ვირმა სირბილითა, ბოსტნეული სულ გაქელა,
ამოაგდო კიტრი, ნესვი და კომბოსტო გაათხელა!..

ზღუხმა კაცმა იზარალა, სისუსტით და სირბილითა,
ვირმა კი ის ამოაგდო: ერთგულობით — სირბილითა!..

ბოლოს გღუხმა შეუძახა: „მე შენ არ შეგაბერდები...“

პილო კეტი და ვირსა, სულ აუჭრელა გვერდები!..

მეზობლები იძახოდნენ: „ვირს კარგა მოუვიდაო,

თუ ჰქვია არ მიუწვდებოდა, სხვის ბოსტანს რაზედ სცვიდაო?!...“

ზინდ ჩამომართოთ ფიციცა,

ვირს, არ ვინ ჰსარჩლობს ჩუქნგანი,

მაგრამ შემცდარა ისიცა,

ვინც ვირს მიანდო ბოსტანი!

მგელი და კატა.

მგელმა სოფელში შემოირბინა,—
(შკან მოსდევდნენ მონადირები)—
ჰსურდა ეშოვნა მაგარი ბინა
და მათგან თავი გადაეჩინა.
შემოჰხვდა კატა... „მიშველე თაო,
— შესძახის მგელი ანატორები:—
სად დავიმალო?...“ — „შენ ჩემო დაო!..
— მიუგო კატამ — ნუ სწუხხარ ძმაო...
აგერ ტიმოთე... მიდი წინ კარში,
ბომში შეგიყვანს, — დაადე კლიტე...“
„პრა, დობილო! მე ამ ზამთარში,
მაგას მსუქანი ცხვარი მოვსხლიტე...“
— „მაშ თუ გიშველის ჩუჰნი ტეტია.“
„მაჲ, თუ მდრუზოს თავში კეტია!..
შეც მემღურის ორს, სამს ცხვარზედა...
მე ვერ გავივლი მაგის კარზედა.“
— „აბა ღემეტრეს, ან სესიასა
სთხოვე, — არ ჰნახავ მათთან ზიანსა, —
პარგნი არიან ორივე ძმანი.“
„პრა, დობილო, ამ გაზაფხულზე,
მაგათიც ვიგდე ერთი ქოსმანი;..“
— „მაშ, რას აპირებ გაჭირვებულზე? —
მღვდელს მაინც სთხოვე, — კარგი კაცია...“
„ამ ზაფხულს — გითხრა? — ძრიელ მშოიდა,
შემომეჭამა მაგის ვაცია...
მას შემდეგ, ჩემზედ, ყველგან ჩიოდა...“
— „ნეტავი, ხელათ, შენ ჩაგერბინა

ღიაკენისასა — თუ გინდა ბინა...“

„შემოდგომაზე — გამიწყრა ღმერთი —

მაგასაც ავკარ ბოჩოლა ერთი!..“

— „მაშ, მითხარ, ვისი არ მოგიპარავს?..“

„ბოგიას იცნობ?.. ის დაგიფარავს.“

„ბო...გი...ას?!.. რა ვსთქვა... მოვტაცე კრავი!..“

„რა გითხრა, ძმაო,

აგო და სვავო!..“

თვთონ ყოფილხარ ხალხთან პირშავი,

ვილასგან ელი შემწეობასა?..

მტერს ვინ გაუწევს მეგობრობასა?..

მხედავ, რომ შენთან არა ვინ სტყუა...
ჩუპნს ხალხს ექნება იმდენი ჭკუა,

რომ დაგახიონ ზურგზედ ეგ ტყავი!..“

ამ დროს მოცვივდნენ მონადირები,

მგელს დააღწევს ბრაზი კბილები!..

მს ზღაპარი კატის და მგლის,

თუ ზნეობას არ შეგვიცვლის,

ამას მაინც დაგვასწავლის:

„მინც რა სთესა, მას მოიმკის.“

შ ვ ა ვ ი ს ბ ა ხ ა ლ ა

სიღვან არწივი დაეშო და ბატკანი მოიტაცა,
მანამ მწყემსი მოუსწრობდა, დაანახუა იმას ზეცა...
შეავის ბახალამ შაჰხედა, ჩაიცინა, გაიოცა
და სთქვა: „კლანჭს კი არ გავისვრი, ასე მცირე კერძზედ, მეცა...“

ნათქვამია ძველთაგანა,
 მდაბალხალხში — გლეხთაგანა:
 „მარხვა ვჭამე დოსთვინაო,
 ძურდობა ვქენ ხბოსთვინაო!...“

სჩანს სვავებშიც სუსტობს ზოგი,
 რომ თვალწინ ჰყავს ცხვრისა ჯოგი,
 და ვერ არჩევს ბატკანს და ყოჩს,
 მტანება ქორფას და ნორჩს....

ბი, მე კი, რომ მინდოდეს,
 მწყემსებს დაუყენებ შავს ღღეს,
 შევინავარდებ, თუ მსურსა
 და ლუკმას ავკრამ მეფურსა!...“

ამ დროს აფრინდა ჰაერში ყვავი
 და ცხვრებს დასცქერდა, როგორც რომ სვავი...
 დიდხანს არჩია მან დიდი კერძი,
 ბოლოს შენიშნა მსუქანი ვერძი...
 დაუშო დაბლა ფრთები, კანჭები
 და ცხვრის მატყლს სტაცა მაგრა კლანჭები!

ზეება ყვავი,
 უჭკო, ბედშავი!...
 ბევრი იჩხავლა და იფრთხიალა,
 უდროოთ თავი გაიტიალა!..

მწყემსმა დუქარდი გაუგდო ცხვარსა,
 მატყლი შეართო ყვავს უმეცარსა
 და რადგან იგი ჰბაძავდა სვავსა,
 მორივე ფრთები შეჭკრიჭა ყვავსა!..

ხაწყალმა ყვავმა ბევრი იშფოთა,
 მაგრამ ბალღს მისცეს სათამაშოთა!..

ჩუბნშიაც პატარა ქურდი, დიდი პლუტის შისდევს გზასა
 და სადაც დიდს პლუტს გაუვა, იქ ჯიბის ქურდს სთხრიან
 თვალსა!

მგელი და გუგული.

„მშვიდობით, დაო, მშვიდობით,—მგელი გუგულსა ეუბ-
ნებოდა—
მოტყუებული თურმე ვყოფილვარ, აქ მყუდროება მეგულ-
ვებოდა!..

ძალლით-კაცამდის მე მემდუროდნენ,
მმტრობდნენ და ჩემი სისხლი სწყუროდნენ!..

ანგელოზათაც რომ გადავიქცე,
არ მოიშლიან ცემას, კბენასა,
ამომადრობენ პირში ენასა,

არც კი მაცლიან სადმე გავიქცე!..“

— „სად მიბრძანდებით თქვენ ასე ჩქარა?..“

— გუგულმა ჰკითხა, ბატონს მგელს წყნარა,
მორიდებითა,
მოწიწებითა. —

„სად მივალ?—რაღა საკითხავია?..“

მე თუ აქ ვიყავ მგელი—სვავია,
რილასთვს დავდგე ამ ქვეყანაში,
საჩოთინებლათ მტრებისა თვალში?!..
მივალ პირ და პირ ბედნიერს ხალხში,
(აღმოსავლეთში,
ან საბერძნეთში),

სადაც ვიცხოვრებ ტყეში, ან სახლში,
სადაც რომ კაცი—ანგელოსია,
ძალლი კრავის ტყავს შეუმოსია;
ძალლმა არ იცის, არამც თუ კბენა,
არც ყეფა!.. მშვიდათ უჭირავს ენა...
მივალ, იქ ვბოვებ მყუდროებასა,

ნეტარებასა, სიტკბოებასა!...

სადაც, წყლის ნაცვლად, რძე მოჩანჩქარებს,
წყურვილსა. გისპობს, გულსა ახარებს!..

აქ კი დამფთხვალნი მაქვს მუდამ ძილი,
არამც თუ შემხვდეს მე ლუკმა ტკბილი...

„მშვიდობით დაო!...“

— „მშვიდობით! მაგრამ... შენ ჩემო თავო!..“

შხედავ კბილებიც თან მიგაქვს ძმაო?!..

მაშ ჩვეულებას თავს თუ ანებებ?..

ხასიათსაცა? — ძარგათ ინებებ!...“

„ჩვეულობა?! არა, დობილო!...“

— „მაშ, შენ, გახსომდეს, ჩემო ძმობილო:

თუ არ დასტოვებ შენსა ბრაზებსა,

შემოგამტვრევინ ორსავე გაზებსა!..

თუ იქაც იქენ, როგორც აქ, ავი,

შემოგეხევა ეკ მრეში ტყავი!..

შინც ხასიათით ცუდია—

ბოროტებისა ბუდეა;

შინც ჩვეულებით ავია—

მისთვის ყველა პირ შავია!..

იგი მუდამ აღრენს ხახას,

ძარგს ვერ ჰხედავს, ყველას სძრახავს,

შველას კბენა ამას სწყურის,

ლანძღვას ის ვერ მოუღლია,

შველას თვითონვე ემღურის, —

ვერსად კი ვერ გაუძლია!..

მაიმუნნი და სათვალეები.

Handwritten signature or initials in blue ink.

ერთს მაიმუნს, სიბერის დროს, თვალში დააკლდა ჩინია,
სწუხს და იძახის: „რათ ვვარგვარ, მაჯობებს მცირე ფინია,
რა მოვახერხო, არ ვიცი?—ლამის დამებნეს ტვინია,
მიქებენ სათვალეებსა და ვერსად შამიძინია...“

ზეგო კიდევ სწორეთა,
თუ—ალარ მახსოვს—ჭორათა,

რომ თვალთ სინათლის დაკლება ადამიანშიც ხშირია
და თუ სათვალეს იშოვის, ბეცობა რაღა ჭირია!..

აღვა და ჩამოითხოვა,
სათვალეები იშოვა,
ათიოდ, კარგის მინისა,
(წამალი თვალის ჩინისა...)

ზოგს იკიდებდა გულზედა,
ზოგი მოიბა კუდზედა,
ზოგს ჰსუნავს, ზოგიერთს ჰლოკავს,
მაგრამ არ იქნა, საცოდავს,
არ გაუნათლდა დღეები...“

არ იქნა, არ გამოადგა, ამდენი სათვალეები!..“

„რა მიზეზია, ნეტავი?—
—ამას ჩიოდა ბედშავი—“

სათვალეს, ყველა, ძრიელ ადიდებს,
რადგან ყველაფერს, თურმე ადიდებს;
მე კი არა ფერს არ მომეხმარა...“

მეყო სიბრიყვე, მოვტყუედი, კმარა!..“

ბაჯავრებულმა,
ბაბრაზებულმა,

ზადარეულომა ჩუხნმა მანჭიამ,

იმ სათვალეებს სტაცა კლანჭია

და ისე რიგათ ანარცხა ქვასა, გაშტერდებოდა სწორეთ კაცია:
ეს ამოდენა სათვალეები დაფშხენა, დაღეწა, სულ მტვრათ აქ-
ცია!..

ზოგიერთთა, ზოგიერთის არ იციან ფასი,

იმათთვის ყველა ერთია კენჭი და ალმასი;

თვთ უმეცრები არიან, ჰლანძღავენ სწავლასა,

სათვალეს უღზედ იბმენ, ხან ურტყამენ ქვასა!..

ქაი

სპილო სამრისთაოზე.

ჩამომავლობით ვინც რომ დიდია
და ძლიერებაც თუ ხელთ უგდია,
თუ ჭკვაც არ შესწევს—მოსარიდია,
თუ გულ-კეთილობს—უფრო ცუდია.

სპილო იჯდა ერისთავთ ერთს უდაბურს ტყეში,
ჰამბეჩი კატათ მოჩანდა იმასთან სისქეში,
ჭკუაზედ კი სუსტი იყო ამოდენა ლეში,
თუმცა სპილო ჭკვით იქების, ვიცით, თავის დღეში...
მაგიერში ერისთავი კეთილი რამ ბრძანდებოდა,
ჭიანჭველას არ გასჭყლეტდა, ისე შეებრალებოდა!..

ერთს დღეს ცხვრებმა ერისთავსა,
ბულწრფელსა და გულმართალსა,
მოართვეს არზა და საჩივარი,
თესი ჩასწერეს მათ სატკივარი:

„ერისთავო გვიპატრონე, მგლებმა სულმთლად აგვიკლესო,
ტყავი აღარ შეგვარჩინეს, ბატკნები სულ დაგვიკლესო!...“

ამისმა მსმენმა შეჰყვირა სპილომ:

— „მაცა, ისინი, როგორ დავზილო
და მაგალითით სხვაც გავაფრთხილო!..

რაზედა ჰყვლეფენ საწყალობლებსა?...

ან გაცრცვის ნება ვინ მისცა მგლებსა?...

ამ დროს წარმოსდგნენ მგლები ერთათა
და მოახსენეს სპილოს ერთხმათა:

„დიდო ბატონო,

ჩუხნო პატრონო!

თქვენ არ გიბრძანეთ ქურქათ, ზამთარში,

მობოჭვა თვით ტყავისა ცხვარში?...“

მაშინ სპილომა, დიდმა ბატონმა,
წარმოსთქვა წყნარათ, ერის პატრონმა:

— „მაშ რას ჩივიან ეგ სულელები?!..“

არა სტყუვიან ამაში მგლები...“

ცხვრებს აუგდიათ, მე ვსედავ, თავი!—“

თვითს შეჭვდება, სულ თვით ტყავი...“

და ეგეცა ჰშურთ?!...“

ახლა კი, თუ გსურთ,

თვითს საქურქე მობოჭვით, მგლებო...“

(მე ზოროტება ძრიელ მძულს, ძმებო...“)

მეტი კი—ბეწვიც არ შეუხაროთ,

თორემ გავსწყრები თქუცნს სამწყუხაროთ!...“

Handwritten signature and text at the bottom of the page, including the name "მადონა" and other illegible markings.

ძუნწი და ქათამი.

22

ძუნწი სცდილობს შეძენასა, —
ძუნწობით ჰკარგავს ყველასა. —
მე არ მინდა შემოგფიცოთ,
მსურს იგავით დაგიმტკიცოთ.

იყო, ვილაც, ერთი კაცი:
არც მუშაკი, არც ზარმაცი,
არც იცოდა ხელოსნობა,
არც ვაჭრობის ახლდა ცნობა,
მაგრამ მისი ზანდუხჩები,
ზანჯინები და ბოხჩები,
შარჩით, ნუზლით, ვერცხლეულით,
ოქროებით, განძეულით,
ივსებოდა, ივსებოდა!...
(შის არ გაუკვირდებოდა?..)
ივსებოდა ყოველ ღამე,

მაგრამ, ამდენის პატრონი, კაცი იყო — ძუნწი რამე...
შეც შაიტყეს, რით იყო, შემძენი: განძის, ვერცხლისა: —
თურმე მას ჰყვანდა ქათამი, მდებელი ოქროს კვერცხისა!..
სხვა კაცი, ვინმე, ამისთვის, ღმერთს შესწირვიდა მადლობას,
ძუნწი კი, მისი თვალ-გული, სულ ვერ გაეძლო ამ ძღვნობას!..
იფიქრა: ქათამს დაეკლამო და შიგ ვიპოვი მადანსო,
მაშინ ვიცხოვრებ რჯულზედო, მოვკვდები — თან ვინ მატანსო...
დაკლა ქათამი, კვერცხის მდებელი, ძუნწმა აცქვიტა მარდათ
ყურები,
ატუქში მადანი ვერსად უპოვა, დაურჩა მარტო შიგანურები!..

გუგული და ორბი. ექ

წყალობა გასცა ორბმა ერთხელა და ბუღბუღობა მისცა
გუგულსა,
ბუღბუღივ შეჯდა მალლა ვერხვხედა, გასძახის, მითომ ჰბაძავს
ბუღბუღსა!..

ვინც გაიგონა — შემოეცალნენ,
ზოგი დასცინის, ზოგნი ჰლანძღავენ!
ჩუქნმა გუგულმა ძრიელ იწყინა,
ჩაფიქრდა დიდხანს, ბოლოს იფრინა
და საჩივლელათ მოვიდა ორბთან...

„ვერ გამიძლია, მეფევე, მფრინვლებთან...
შენის ბრძანებით, მე ვბუღბუღობდი,
შენის ჯილდოთი, მე ვდიდგულობდი,
ვიძახდი „კუკუ“ და „კათათვესა“ *)
დაუცხრომელათ, სულ ყოველდღესა;
იმათ კი შეჰსკდათ ჩემზედ სიცილი,
თვთქოს ქათმისა ვიყო წიწილი!...“

ამაზედ ორბმა მიუგო გუგულს:
— „რისთვის იწყებ, შენ, სულელო, გულს?...
რომ ვნახე შენი, მე, ერთგულობა,
მისთვის გიბოძე, შენ, ბუღბუღობა;
მე ვბრძანე მხოლოდ, გიცნონ ბუღბუღათ
და რათ ჩაიმჩნევ, შენ, გულში წყლულათ,
ბუღბუღათ რომ ვერ გადაგაქციო?..
მთელი ქვეყანა რომ დავაქციო,
მანც ვერ შევსძლებ, შეუძლებელსა...
— ლმერთი ხომ არ ვარ? — მეფე ვარ ღღესა.“

*) იტყვიან, ვითომც, ზოგჯერ, გუგულის ძახილში ისმო-
ღეს სიტყვა: „კათათვე.“

პატა და მზარეული.

მრთს ლოთს მზარეულს,
წყურვილ მორეულს
და მომჩივანსა თავის ბედისას,
აღაპი ჰქონდა ნათლიდედისა.
რომ შეასრულოს თავის სურვილი,
ქიდეც მოიკლას ღვინის წყურვილი,
შაბრუნდა იქვე სამიკიტნოში,
მოსთხოვა კარგი თართისა დოში,
სთქვა: „ნათლიდედის სულს მოუღებნო“
და გადაუსო კახური ღვინო!

იქ წასვლის დროს კი ყველა მასალა:
შქვილი, ნიგოზი, ბრინჯი, არტალა,
პარკი ვარია, ხარშო წვნიანი,
(რომ არ მიეცათ თავეთა ზიანი)
სულ ჩააბარა შინაურს ციცას...
ამ საქმეს ციცაც ვერ გადაჰფიცავს...

მრგულობაში,

მსუნაგობაში,

პატა არ იყო ჯერ შემცნეული
და რა დაბრუნდა შინ მზვარეული,
ნეტა იცოდეთ იმან რა ნახა...
სწორეთ გაშტერდა, დაალო ხახა....

და ისე თქვენს მტერს გაუხარია,
როგორც მზვარეულს!....

აღარ ჩანს ქადა,

(რომელიც დილას მან დაამზადა),

ალარც ვარია!..

თურმე ყარაულს

საუზმის ჭამა რომ მოსდომოდა,
ზადეთრია ერთი წიწილი,
(ბატონის წილი)

ძმრის ქოცოს გვერდზედ ამოხდომოდა,
შემწვარს წყნარ-წყნარათ ახრამუნებდა
და თან კი ყურებს აბარტყუნებდა!..

რა დაინახა ეს მზვარეულმა,
ბაშფოთებულმა, გულამღვრეულმა,
მოსდგა ციცასა ამ სიტყვებითა:

„მე ალარ ვიყავ შენის ქებითა

და თაგვებისა მორიდებითა

შენ ჩაგაბარე სამზვარეულო;

შენ კი, რამიყავ?.. შე .. შე წყეულო!..

პრა გრცხვენიან? მსუნაგო, ღორო...

რაზედ დამლუპე, შე ოჯახ ქორო?!...“

ქველა გაქებდა აქამდისინა,

სამაგალითოთ ჰყვანდით თვალწინა,

ახლა კი... ახლა... ბაგიცნეს გვიან...

ან მეზობლები რალას მეტყვიან?..

— „შენი ციცუნა მსუნაგიაო,

ტყუილათ სახლში რას გიგდიაო,

სულაც არ არის, ის საკვებიო,

სახლში არ არის შესაშვებო!...“

რაზედ დამლუპე? რათ შემარცხვინე?

ან მტერი ჩემზედ რათ გააცინე?!...“

მანამ ჩვენი მზვარეული ასე ტკბილათ ქადაგებდა,

პატამ წიწილი გამოხრა, ნელა-ნელა ალაგებდა!

მე რომ ვხედავ ამ საქმეში მზვარეული შესცდა მითა,
რომ სიმკაცრის მაგიერათ, ქადაგებდა ნაზის ხმითა;
მე რომ მისი ვყოფილვიყავ, ავიღებდი ერთსა კეტსა
და ციცას, საყვედურის ნაცვლად, მივამტვრევდი ორსავე გვერდსა!..

ქრილობა ერისა.

ბლენმა ლომს სთხოვა ცხვრების ნაცვლობა
და ესე თხოვნა,
არ დააყოვნა,

მელიას პირით თურმე აცნობა...

რადგან მგლებზედა, არის ცუდი ხმა,

მათზედ ყოფილა ბევრი ცუდი თქმა,

ბატონმა ლომმა, ამ საქმეშია,—

საკიცხავსა და გასაქექშია,—

რომ არ აჩვენოს ერს გულგრილობა,—

ბრძანა ერთიან მხეცთა ყრილობა...

შემოკრბენ მხეცნი, მცირე და დიდი,

ქველამ უნდა სთქვას, თუ არ არს ფლიდი,

რაცა ჰსმენია მგელზე მას ცუდი,

ძარგი, ან ავი,

ან სამართალი ხომ არ აქვს მრუდი?

ან ხომ არ არის ჩუმი ამკრავი?..

უყარეს კენჭი... ამდენს ჯარშია,

არ ამოჰსვლია არც ერთი შავი!..

— და მგელი-სეავი,

მამასახლისათ დასვეს ცხვარშია!..

— სხვრებმა რალა სთქვეს,

რაცა გაიგეს?

ან კი სად იყვნენ ამ დროებაში?

ან თუ დაესწრნენ, ამ ყრილობაში?..

— არა, ბატონო!.. ის ეულები:

სხვრები

და თხები,

იქ არ ყოფილან მიწვეულები?..

მე კი აქ ვიტყვი—და ასე ვფიქრობ—თუნდა გადამხდეს ას-ჯერ
„საბრიყო“,
რომ ცხვრების ხმობა, ამ შემთხვევაში, უფრო და უფრო სა-
ჭირო იყო!..

ზღეხიკაცი და თხა.

ზღეხმა კაცმა სამართალში გაიწვია თხა,
ამაზედ გამოიჩინა ბიჭობა და თხა...
მელა იჯდა მსაჯულათა, საქმეში ამბობენ ჩქარსა,
ძითხვა მისცა მოპასუხეს, კითხვა მისცა მომჩივარსა:
თუ რა მოხდა, როგორ იყო, რით მტყუნდებთ დამნაშავე,
ან თხა, თავსა რით მართლოლობს,—სწორე უნდა სთქვან ორ-
თავე...

მოჰყვა გლეხი: „დილით აღრე, მე ქათმები დავითვალე,
მაკლდა ორი, ჩაუფიქრდი, ვერ დავხელე ისე მალე,
ბოლოს ვნახე, ჯაგის ძირას, მარტო ძვლები და ბუმბულო!..
იმ ღამეს კი, საქათმოსთან თხა ყოფილა—ეს სულდგმული...“
თხა წამოდგა, მოახსენა:—„მე, იმ ღამეს, მეძინაო,
საქათმოში რა მინდოდა, რა უნდა შემეძინაო?..“

ზინდა ჰკითხეთ მეზობლებსა,
ზინდ მოყვარეს, გინდა მტრებსა,
რომ მე ავაზაკობაში,
სუტს საქმეში, პლუტობაში,
არამც თუ არ უნახვივართ,

ჰორათაც არ უძრახვივართ
და ტყუილსაც ვერ იტყვიან, თუ გინდა კიდევ დავქრთამო,
რადგან სულყველამ იციან, რომ მე სახორცეს არ ვჭამო....“

მელამ რომ ეს მოისმინა,

ამ ნაირათ გააჩინა:

„ნუ დაუჯერებთ, ნურა ფერს თხასა...
(არ ამოიღებს ხომ სწორეთ ხმასა...)

პლუტთა წესია, რომ ჰხლართვენ კვალსა!..
საქმიდგან კი სჩანს, რომ იმ ღამესა,
როცა ქურდობა თხას შესწამესა,
თხა იქ ყოფილა, საქათმოს გვერდზედ
და მაგის ბედზედ,
ხელათ, არა ვინ, არ შეჰხვედრია,
რომ სულ გვერდები შემოემტვრია!..
ამასთან ვიცით,
მართლათ და მტკიცეთ,
რომ ქათმის ჯიში გემრიელია
და თხისაგან მათი შეუჭმელობა—ვიტყევი სულ ქვეშა—სწორეთ
ძნელია!..

ამისთვის ვაჩინე: თხა ჩამოიხრჩოს,

(რომ ბოროტება ეგებ მოისპოს,)
ხორცი მიერთოთ: მსაჯულს, მდივანსა,
ტყავი კი—მარტო გლეხს—მომჩივანსა!...“

ზღუესიკაცი და გველი. *ელ*

მრთი ვილაც გლეხი-კაცი დაჰმეგობრდა გველსა...
(იგავს რასმე მოგახსენებთ, დიახ ძველის—ძველსა...)
გველი ხომ ჰკვიანი არის, ყველამ ვიცით ესა,
ზღუესაც მოსწონს, ეფერება, ჰფიცავს ამის მზესა!..
მაგრამ ყველა მეზობლები დაეთხოვა გლეხსა,
არც ნათესავნი მისდევენ, მისას არ სდგმენ ფეხსა...
მაშინ გლეხი მიუბრუნდა და ჰკითხავდა ყველას:
„რა შეგცოდეთ, რომ მიწყრებით თქუცნ, მე, ამოტელას?..
ხელი რისთვის აიღევით, ჩემზედ, ერთიანათ?..
ნეტა ჩემი პურმარილი, თუ აღარ გიამათ?..
ან ჩემს ცოლს თუ ემღურებით, ვერ დაგიხვდათ წმინდათ,
თავის დროზედ, რიგიანათ, ვერ გაგიმასპინძლდათ?..“
— „არა, ძმაო—უპასუხა, მეზობელმა, ამას:—
„მასპინძლობა რასა ჰკვიან, ვინ იგონებს ჭამას,
არცა-რა ვის აგონდება, შენგნით, რამე წყენა,
ზეფიცები, არა ესტყუი, მამიჩემის ლხენამ!..
მაგრამ, აბა, შენვე ბრძანე, ვინ მოვა შენთანა?—
ისეთი მეგობარი გყავს სახლში, კედელთანა,
რომ სულყველა ერიდება იმის შხამს და კბენას...
და იმისავე მიზეზით—შემდეგ, შენსა წყენას...
გველს ხომ შენ ვერ გამოუტყვლი კბილებსა და ენას?!..“

მაიმუნი და სარკე

მაიმუნმა თავის სახე დაინახა სარკეშია,
ღათვის ტოტი ჰკრა, წასჩურჩულა: „ამ უცნაურს სახეშია,
თუ სცნობ ვისმე?... ან რასა ჰგავს?— იღმანჭება, იგრიხება,
მე რომ იმას ვგვანდე რითმე, შიშით გული გამისკდება!...
მაშინვე თავს დავიხრჩობდი სირცხვილით და მწუხარებით...
რომ ვსთქვათ, ჩემს ნათლისდედებში, იპოება, ამ გვარები,
ხუთიოდე... თუ კი გინდა, ჩამოგიტვლი თვთო-თვთოს...“
აქ დათუნას ჩაეცინა და უთხრა მას: „ის არა სჯობს,
ნათლისდედეების თვლასა, მიუბრუნდე შენს თავს ცოტა...“
მაგრამ დათუნას სიტყვამ ჩაიარა ამაოთა!...

ამ გვარს მაგალითს ჩუენ ბევრსა ვხედავთ,
მაგრამ პირ და პირ თქმას ვერა ვხედავთ...
შერვინ ცნობილობს თავს ზღაპარშია,
სხვას კი დასცინის მთელს ამქარშია!...
ბუშინ არ იყო ვანოს ქრთამებზედ
შველა ყვიროდა... ამისთანებზედ
თვთონ ვანო კი თვალს მიშვრებოდა
და გიორგიზე ითითებოდა!...

თ რ ი თ ი ნ ა.

ლომს ახლდა თრია... არ შევალ სჯაში:
როგორ, რა რიგათ, რა ხელობაში;
მხოლოდ გვითხრეს კი, რომ მისი ხლება,
ლომს თურმე მოსწონს და იამება...
ამისათვის ლომს უნებებია,
მრთს ურემს კაკალს დაჰპირებია...
დაჰპირებია, მაგრამ—სად არი?
ჯერ არას აძლევს მხეცთა მთავარი!
თრია კი, ზოგჯერ, მშიერიც არი...
მას არ გაელო წყალობის კარი!...
მაშინ, როდესაც სხვა თრითინები,
(ჩუხნი თრიისა ძმები და დები),
დახტიან, ტუჩებს აცმატუნებენ,
ქაკლებსა ჰლრლნიან, აკნატუნებენ...
ჩუხნი თრია კი, ფეხს ვერსად გასდგამს,—
ლომთან იხმობენ საწყალს, იმავ წამს!...

ამ სამსახურში დაბერდა თრია,
ბევრი იშრომა, ბევრიც ეთრია
და რაკი, ბატონს, ლომსაც მოსწყინდა,
სამსახურიდგან გავიდა წმინდათ...
მრთი ურემი მისცეს კაკალი:

სულ მოწყეული,

სულ არჩეული,

მაგრამ რას უზამს, თრია, საწყალი?—
მას აღარც ერთი კბილი არ უდგას!—
რით დამტვიროს?—ლოკოს, თუ რა ქნას?!..

მ რ ა გ უ ლ ი.

Handwritten signature or initials.

ორაგულზედ საჩივარი სამსაჯულოს მოახსენეს...

— თურმე წყლები ჯამტუტა და სხვა თევზებს არ ასვენებს:
ზოგსა სდეენის დაუცხრომლათ, ზოგსა ჰკბენს და ზოგსა ჰყლაპავს,
ამ თევზს ვერ ვინ გადაურჩა ჯიშით მოუსვენარს და ავს!...

ღაბეზლების საბუთებიც წარადგინეს დიდის ყოფით,
თვითონ თევზიც სამსჯავროში შაიტანეს დიდის გობით. *)

შეკრბენ ამის მსაჯულები,
მხეცნი სხვა და სხვა სჯულები.

ორი დავარდნილი ცხენი, ორი თხა და ორიც ვირი,
სამართლისა გასაჩენათ.... საქმე იყო გასაჭირი.

აქ მოვიდნენ მომჩივნებიც, მომშერალნიც, — შეკრბა ყველა,
მამტყუნებლათ, წესისათვის და მდივანათაც დასვეს მელა...

თურმე ძველათ, ორაგული, უგზავნიდა, მელას, თევზებს,
მაგრამ ახლა, სამსჯავროში, ვერა ჰნახავთ ქრთამის ამღებს...

მსეც არის აქ სათქმელი: დამნაშავეის დანაშაულს,

ველარავინ დაჰფარვიდა, ცხადი იყო, ამღვრევედა გულს!

ალარ იყო მეტი ღონე: შეაყენეს განჩინება,

რომ ორაგულს — დამნაშავეს, მიაყენონ ესე ვნება:

„ჩამოახრჩონ მაღლა ხეზე!“

მაშინ მელა აღგა ზეზედ,

აღძრა თვისი ტკბილი ენა

და მსაჯულებს მოახსენა:

„ბატონებო, მოისმინეთ!..“

დახრჩობა რომ გააჩინეთ,

*) იმერეთში რომ გობს უწოდებენ, ამას ქართლსა და
ქახეთში ხონს ეძახიან.

მე სჯობია სულ ყველასა...
და თუ მომისმინთ მელასა,
მბედავ რომ ვსთქვა: დასარჯელათ
და პლუტების საგრძნობელათ,—
დაეხრჩოთ!.. მაგრამ, რა გვართ?...
ასე რომ, დავსცეთ თავს-ზარათ,
მს დასჯა ავაზაკებსა!..
მაშინ, სულყველა გვაქებსა,
ხმაც გავარდება ხალხშია...
დაეხრჩოთ ჩუენ ორაგული,—
ხეზედ რათ გესურს ჩამობმული? —
ჩაეგდოთ უღრმესს წყალშია!...“
— „ძალიან კარგი! — შესძახეს მსაჯულთ—
ქარგი აზრია, ჩუენც მოგედის ჭკეაში...“
და ორაგული, — რადგან ყველას სძულთ—
ზადისროლეს, ~~მაგ~~ შუა წყალში?...

წუნია სარძლო. *შს*

ძალი საქრმოზედ ხშირათ ფიქრობდა...

(ამითი სარძლო ღმერთს არა ჰგმობდა)

და არც ცოდვას უმანკო გრძნობა;

ცოდვას მხოლოდ ამპარტავენობა. —

ამპარტავენი იყო ეს ქალი,

დაწუნებაში არ ჰყვანდა ცალი: —

ის დაეძებდა საქრმოს; ლამაზსა,

დიდის კაცის შეილს, ყმარწვილს და ნაზსა,

დაჯილდოებულს

და პატივცემულს,

მამაცსა, მხნესა,

ჰკვიახს და ბრძენსა...

შველა სიკეთე რომ ჰქონდეს ერთსა, —

აბა, მიბრძანეთ, ვისა აქვს ესა?...

ერთიც გახსოვრეთ ამ ქალის კილი:

მაგის ტრფობაში იყვავით ფრთხილი: —

ვინიცობაა, რომ შეიყვაროთ,

მჭვი კი გულში არ გაიტაროთ!..

საოცარია! მაგრამ დახე ბედს: —

შველანი მაინც დასტროდნენ ამ მტრედს,

მოჩვეულები,

ღარჩეულები!

მსეც იცოდეთ, საქრმოს რჩევაში,

იმათ კიცხვაში, ამორჩევაში,

ეს ქალი იყო დიდი წუნია....

(ამ თქმით, მგონია არ მიმტყუნია.)

ასე ამბობდა:

(თუ კიდევ ჰგონობდა)

„რათ ვარგანონო, ეს საქრპოები,
სხვები ნახონო საცოლოები,
მაგათში, აბა, რომელს წაყვეო?
ის არა სჯობსო, ცოცხლათ გავხმო?!...“

თუთოეულსა რაცლას სწამობდა

და ამაყოებით ასე ამბობდა:

„იმას შაჰხედეთ, რას უგავს ცხვირი?

თითქო ებასო ზურნა, ან სტვირი;

მეორე დათეს ჰგავს და წარბ სქელია,

მესამე ბრიყობს, ჭკვაზედ თხელია,

მეოთხეს ჯილდო არა აქვს სულა

და ამ ქვეყნიდგან კიდევ წასულა,

მეხუთე, თუმცა ჯვრებით სავსეა,

მაგრამ მხეცია და უმსგავსია!...

მეექვსე, თუმცა ჭკვიანი არი,

მაგრამ სუსტია და ჩამომჭკნარი...

მრთია მხოლოდ ტურფა და წყნარი,

ჰკუა რომ ჰქონდეს, იყოს მდიდარი,

შევიქმნებოდი მე მისთვის მკვდარი!

მაგრამ ჯიბეზედ ძრიელ თხლათ არი!...“

არ იქნა, ამ ქალს, ამოდენს ჯარში,

არავინ მოსდის სრულებით ჭკვაში!

საცოლოებმა გატრუნეს სული,

აღარ დადიან, აღარ აქვთ გული...

ორს წელს სულ ფეხი ამოიკვეთეს...

მოციქულობა სხვებმა გამართეს:

სულ მდარეებმა,

პატარეებმა...

„რას მიჰქარავენ! — იძახის ქალი—

აბა, ვინ არის, მაგათი ცალი?!

მაგათ თუ ჰგვანდნენ, მე რომ მეტროფოდნენ?

მაგრამ, მეტს სიტყვას, ვერას მეტყოდნენ...

როგორ წავყვები, მაგ უგუნურებს?—

არც კი გავანძრევ მაგათთვის ყურებს!..

თითქოს ვჩქარობდე გათხოვებასა!..

რაზედ დავყვები მაგათს ნებასა?..

რათ შევიზღუდავ მე უფლებასა?..

ღღე ვმხიარულობ, ღამე ვისვენებ,

მაშ თავზედ ბატონს, რათ დავიყენებ?!.

შეცებ რომ წავყვე ქმარს, რა წესია?—

არც მაძლევს ნებას ჩემი სქესია!...“

მს ყმაწვილებიც ჩამოეცალნენ,

ამდენს უარზედ, სულ მიიმალნენ!..

მართს წელს უყურებთ, არ ვინ იღებს ხმას,

მეორე წელსაც, არა ვინა სჩანს:

არც მაჭანკალი,

აღარც სხვა ქალი..

შამოგვაბერდა ჩუტუნ პატარძალი!..

ზის და სთვლის თავისს ამხანაგებსა...

(მხალისება, საბრალოს, ესა...)

მართი გათხოვდა, ერთიც დანიშნეს,

ჩუტუნი სარძლო კი სულ დაივიწყეს!..

ჩაფიქრდა ქალი!..

სარკვეც მუხთალი,

მოაგონებდა გასათხოვარსა,

რომ მისს შევენებას, დრო წარმავალი,

დაუწყებს ცრცვასა!..

მართლაც, შავხედეთ: მოაკლდა ფერი,

შემდეგ თმაშიაც გაუჩნდა მტერი:

ჰალარა, თეთრი!.. მხიარულება
ბაუქრა გულში... არ ეგულება
ალარც თვალებში, იმ ცეცხლის ალი,
რომ სწვამდა ტრფიალთ იმისი ძალი!..

შაჰხედეთ ხვედრსა...

შაჰ ამ ბედსა!..

იყო დრო, როცა გარს ეხვეოდნენ,
თაყვანსა სცემდნენ და ესეოდნენ;
ახლა კი, ღმერთო, რას ვხედავთ ჩუხნა?!
ნეტა ამ დღეში, რამ ჩააყენა?..

— წუნიაობამ და ამაყობამ,

ზოგი კიცხვამა და და ზოგი მტრობამ!..

შემდეგ ამისა, ეს ჩუხნი ქალი,
თუმცა კი გვერდხედ უმზერდა კაცებს,
(რას სწყრება, ვაჟო, არ ვინ იტაცებს...)
მაინც სიამით წაჰყვა საწყალი,
მლამსა, კოჭლსა, ყრუს და კუზიანს! —
და ამაშიაც არ ჰხედავს ზიანს!..

882

5842

თეიმურაზი

882

5 842